

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Rozdział:

Centrala Rolników S.A. w Poznaniu

Źródło:

Przemysł i handel 1918-1928 / red. nacz. Władysław Gieysztor i Czesław Peche.

Warszawa : Ministerstwo Przemysłu i Handlu, cop. 1928, strony 370-371

Rozdział zdigitalizowany udostępniony cyfrowo w ramach zadań projektu pt.

„Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39«

H. Maciejewskiej” (SONB/SP/550684/2022)

chanizację uprawy roli, a wreszcie, o czym przemysł nasz wie zbyt mało, dostarcza krajowym fabrykom modeli, a nawet patentów na nowe maszyny rolnicze.

Następujące organizacje rolniczo-handlowe pracują ze Sp. Akc. „Kooprolna”:

Biała Podlaska — Podlaski Syndykat Rolniczy Sp. Akc.
 Białystok — Spółdzielnia Rolniczo-Handlowa
 Baranowicze — Syndykat Rolniczy
 Ciechanów — Syndykat Rolniczy Ciechanowski Sp. Akc.
 Częstochowa — Syndykat Rolniczy Częstochowski Sp. Akc.
 Gdańsk — Przedstaw. Sp. Akc. „Kooprolna”
 Grodno — Syndykat Rolniczy Grodzieński Sp. Akc.
 Hrubieszów — Syndykat Rolniczy w Hrubieszowie Sp. Akc.
 Kalisz — Syndykat Rolniczy Kaliski Sp. Akc.
 Katowice — Oddział Sp. Akc. „Kooprolna”
 Kielce — Syndykat Rolniczy Kielecki Sp. Akc.
 Kraków — Syndykat Rolniczy w Krakowie Sp. Akc.
 Lipno — Syndykat Rolniczy Ziemi Dobrzyńskiej Sp. Akc.
 Lida — Dom Rolniczo-Handlowy „Ludwik Czetwertyński”
 Lublin — Lubelski Syndykat Rolniczy Sp. Akc.
 Łwów — Syndykat Rolniczy w Krakowie, Oddział we Lwowie

Łódź — Syndykat Rolniczy Sp. Akc.
 Mława — Stowarzyszenie Rolnicze Sp. Akc.
 Miechów — Spółka Rolniczo-Handlowa
 Nowogródek — Towarzystwo Rolniczo-Handlowe
 Nieśwież — Spółdzielnia Rolniczo-Handlowa „Rolnik”
 Ostrowiec — Opatowsko-Sandomierska Rolna Sp. Akc.
 Piotrków — Piotrowskie Stowarzyszenie Rolniczo-Handlowe
 Poznań — Oddział Sp. Akc. „Kooprolna”
 Poznań — Bank Ziemian
 Płock — Stowarzyszenie Rolnicze Sp. Akc.
 Radom — Radomska Rolna Spółka Akcyjna
 Radomsko — Stowarzyszenie Rolniczo-Handlowe
 Rawa Mazowiecka — Rawski Syndykat Rolniczy Sp. Akc.
 Równe — Wołyński Syndykat Handlowo-Rolniczy Sp. Akc.
 Rypin — Stowarzyszenie Rolnicze Rypińskie Sp. Akc.
 Siedlce — Siedlecki Syndykat Rolniczy Sp. Akc.
 Słom — Słomskie Towarzystwo Rolnicze
 Szczuczyn — Białostocki Syndykat Rolniczy Szczuczynski Sp. Akc.
 Toruń — Syndykat Rolniczy Pomorski Sp. Akc.
 Toruń — Pomorskie Stowarzyszenie Rolniczo-Handlowe
 Warszawa — Syndykat Rolniczy Warszawski Sp. Akc.
 Wilno — Wileński Syndykat Rolniczy Sp. Akc.
 Spółdzielnie Rolnicze na Górnym Śląsku.

CENTRALA ROLNIKÓW S.A.

w Poznaniu

Centrala Rolników jest centralą handlową 84 spółdzielni rolniczo-handlowych, należących do Związku Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych w Poznaniu. Spółdzielnie te, istniejące pod firmą „Rolnik”, rozmieszczone są na terenie województw: poznańskiego, pomorskiego, śląskiego i częściowo warszawskiego (w okolicy Włocławka).

Założona w listopadzie 1918 r. przy współudziale wymienionego wyżej Związku, Banku Związku Spółek Zarobkowych i szeregu spółdzielni „Rolnik”, Centrala Rolników rozpoczęła swą działalność z dniem 15 października 1919 r. Zadaniem jej jest centralizacja zakupu i sprzedaży wszystkich artykułów, stanowiących produkcję względnie zapotrzebowanie miejscowego rolnictwa, a będących przedmiotem czynności handlowej „Rolników”. Centrala Rolników jest sukcesorką dawnego „Sekretariatu dla Rolni-

ków”, jaki został utworzony przy Związku Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych w Poznaniu w 1906 r. w celu centralizacji zakupu artykułów potrzebnych rolnictwu i ułatwienia sprzedaży ziemiopłodów poza tereny działalności poszczególnych spółdzielni. Działalność „Sekretariatu” przejmuje Centrala Rolników jako oddzielna jednostka prawna.

Najważniejszymi artykułami, stanowiącymi przedmiot obrotu towarowego Centrali Rolników są: nawozy sztuczne, zboże konsumpcyjne i siewne, ziemniaki, pasze, węgiel i koks oraz nasiona. Ogólny obrót towarowy, wyrażony w tonach, wynosił:

1926	199.704'7
1927	271.809'3

O stałym rozwoju obrotów towarowych Centrali Rolników wymownie świadczą sumy obrotowe, osiągnięte na rachunku towarów. Począw-

szy od 1924 r., t. j. od chwili wprowadzenia waluty stałej, sumy te wynosiły z zaokrągleniu (w miljn. zł):

1924	12'5
1925	27'2
1926	35'6
1927	49'8

Rentowność Spółki ilustruje wypłacona w ciągu ostatnich lat dywidenda, która wynosiła:

1924	10%
1925	15%
1926	15%
1927	15%

Kapitał zakładowy Spółki łącznie z funduszami zapasowymi wynosi c-a zł 1,000.000. Instytucja posiada nieruchomości w Poznaniu, Gdańsku, Bydgoszczy i Katowicach, składające się z pięciu domów mieszkalnych i 3 dużych śpichrzy. Obszerne śpichrze, jakie Centrala Rolników posiada w Poznaniu nad Wartą, połączone bocznicą kolejową, służą z jednej strony do gromadzenia i odpowiedniego czyszczenia ziemiopłodów, przeznaczonych na eksport drogą lądową lub wodną (berlinkami), z drugiej strony stanowią centralną składnicę i rozdzielnię dla tych artykułów, które niezawsze są kierowane w ładunkach całowagonowych do poszczególnych spółdzielni.

Widząc w rozwoju rolnictwa najsilniejszą i najproduktywniejszą gałąź życia gospodarczego Polski i uznając dążenia zarówno czynników rządowych, jak i rolnictwa samego do podniesienia produkcji zbożowej, Centrala Rolników uważa jako naczelne swoje zadanie ułatwienie rolnictwu nabywania nawozów sztucznych za pośrednictwem swych spółdzielni, w pierwszej zaś

linji gospodarstwu szczególnie tego potrzebującemu, t. j. średnio- i małorolnym.

Spółka posiada Oddziały w Gdańsku i w Toruniu, oraz Przedstawicielstwo w Katowicach. Na wyróżnienie zasługuje działalność Oddziału Gdańskiego, którego zadaniem jest z jednej strony import via Gdynia lub Gdańsk zagranicznych nawozów sztucznych w kraju nieprodukowanych, lub produkowanych w ilościach, nie pokrywających konsumpcji; z drugiej zaś strony Oddział Gdański ma za zadanie bezpośredni eksport drogą wodną płodów rolnych na zagraniczne rynki zbytu. Obszerne śpichrze, jakimi rozporządza Oddział Gdański, wraz z nowoczesnymi urządzeniami do czyszczenia ziarna, pozwalają mu na gromadzenie i odpowiednie przygotowywanie partij, przeznaczonych na eksport stosownie do wymagań rynku zagranicznego. Oddział Gdański spełnia zatem rolę łącznika między Centralą w kraju położoną, a rynkami zagranicznymi.

Organami Spółki są: Walne Zgromadzenie, Rada Nadzorcza, Kurator, Zarząd, przyczem Prezesem Rady Nadzorczej jest P. Leon Pluciński — Prezes Wielkopolskiego Towarzystwa Kółek Rolniczych, Wiceprezesem Dr. Juljusz Trzciński — Wiceprezes wspomnianego Towarzystwa. Zgodnie z celem i charakterem Spółki członkami Rady Nadzorczej mogą być tylko takie osoby, które są albo członkami Zarządu lub Rady Nadzorczej spółdzielni, należących do Związku Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych w Poznaniu, albo też są członkami Zarządu tegoż Związku.

Kuratorem jest każdorazowy Patron Związku, obecnie Dr. Włodzimierz Seydlitz.